

Neoprávněný zásah do práv chráněných ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku

Neoprávněným zásahem do práv chráněných ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku nejsou projevy, které podle obsahu, formy a cíle je možno považovat za upozornění, podněty k řešení nebo žádosti o objasnění a přešetření určitých okolností, byly-li proneseny v prostředí oprávněném věc řešit

Neoprávněným zásahem do práv chráněných ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku nejsou projevy, které podle obsahu, formy a cíle je možno považovat za upozornění, podněty k řešení nebo žádosti o objasnění a přešetření určitých okolností, byly-li proneseny v prostředí oprávněném věc řešit

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 1863/2001, ze dne 9.4.2002)

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání O. Z., zastoupené advokátem, proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze 14.8.2001, sp.zn. 1 Co 167/2001, vydanému v právní věci vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp.zn. 19 C 26/2000 (žalobkyně O. Z., zastoupené advokátem, proti žalovanému Městu N. R., zastoupenému advokátem, o ochranu osobnosti), tak, že zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze 14.8.2001, sp.zn. 1 Co 167/2001, i rozsudek Krajského soudu v Plzni z 9.5.2001, čj. 19 C 26/2000-93 (ve znění usnesení Krajského soudu v Plzni z 25.5.2001, čj. 19 C 26/2000-100) a věc vrátil k dalšímu řízení Krajskému soudu v Plzni.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se domáhala žalobou, podanou u soudu 3.3.2000, aby žalovanému městu bylo uloženo zaslat do 8 dnů od právní moci rozsudku žalobkyni a deníku K. n. písemnou omluvu ve znění: „Omlouváme se za výroky uvedené v článku uveřejněném v K. n. dne 19.1.2000: Výše uvedenému trvalému protiprávnímu stavu výkonu funkce starostky města odpovídalo zejména odměňování funkce, které značně překračovalo maximální stanovenou hranici podle nařízení vlády. Např. v roce 1998 si starostka místo vládou nařízené maximální odměny tři sta patnáct tisíc Kč za rok vyplatila o šedesát tisíc korun více. Podobně tomu bylo i v letech předchozích“. Žalobkyně se dále domáhala, aby žalovanému Městu N. R. bylo uloženo omluvit se za výroky tajemníka města V. D. („Na základě těchto zjištění musím konstatovat podezření ze zneužití pravomoci veřejného činitele, čehož důsledkem bylo osobní obohacení starostky na úkor města a další z toho vyplývající škody pro město“). Žalobkyně se také domáhala, aby v omluvě bylo uvedeno, že tyto výroky jsou zcela nepravdivé a smyšlené. Posléze se žalobkyně domáhala, aby žalovanému městu bylo uloženo zaplatit jí 300.000,- Kč jako přiměřené zadostiučinění, a to do 3 dnů od právní moci rozsudku.

Žalované město navrhlo zamítnutí žaloby s tím, že zpráva tajemníka Městského úřadu z 29.12.1999 byla projednána městskou radou dne 5.1.2000, ale tato zpráva nebyla předána tisku a žalovanému městu není známo, jak se zpráva do tisku dostala. Zpráva tajemníka konstatovala fakta, která musela být orgánu města sdělena. K celé záležitosti bylo podáno stanovisko odboru pro místní správu z 24.2.2000, které projednalo městské zastupitelství na svém zasedání 8.3.2000; zasedání městského zastupitelstva je podle zákona o obcích veřejné. Usnesením městské rady z 20.3.2000 byla vyčíslena způsobená škoda, k níž došlo právě v rámci výkonu funkce starostky O. Z. Postup bývalého vedení Města N. R. byl předmětem vyšetřování orgánů Policie České republiky.

Soud prvního stupně vyslechl žalobkyni jako účastnici řízení, vyslechl svědka S. P. i svědkyně J. P. a J. P. a konstatoval obsah listinných dokladů, předložených účastníky řízení. Rozsudkem Krajského soudu v Plzni z 9.5.2001, čj. 19 C 26/2000-93, bylo uloženo žalovanému městu zaslat k rukám žalobkyně a dále deníku K. n. omluvu ve znění: „Omlouváme se za výroky tajemníka V. D. uvedené v článku uveřejněném dne 19.1.2000 dne 19.1.2000, a to: Výše uvedeném trvalému protiprávnímu stavu výkonu funkce starostky města odpovídalo zejména odměňování této funkce, které značně překračovalo maximální stanovenou hranici podle nařízení vlády. Např. v roce 1980 si starostka místo vládou nařízené maximální odměny 315.000,- Kč za rok vyplatila o 60.000,- Kč více, podobně tomu bylo i v letech předchozích. Na základě těchto zjištění musím konstatovat podezření ze zneužití pravomoci veřejného činitele, jehož důsledkem byla její osoba obohacena na úkor města a další z toho vyplývající škody pro město“. Žalovanému městu bylo uloženo zaplatit žalobkyni náhradu nemajetkové újmy 50.000,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Žalovanému městu bylo ještě uloženo zaplatit žalobkyni na náhradu nákladů řízení 15.122,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku.

V odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně bylo uvedeno, že na základě zjištění o skutkovém stavu považuje tento soud výroky obsažené ve zprávě z 29.12.1999, schválené radou Města N. R. a zveřejněné v článku z 19.1.2000 v K. n. za neoprávněný zásah do osobnostních práv žalobkyně, neboť „jimi byla jednoznačně porušena zásada prezumpce nevinny, stanovená trestním řádem i článkem 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod“. Podle názoru soudu prvního stupně „ani sledováním legitimního účelu nemůže být použítí nepřiměřené formulace, jak tomu bylo v daném případě“. „Porušení zásady prezumpce nevinny je třeba z objektivního pohledu považovat za neoprávněný zásah, snižující ve značné míře důstojnost dotčené osoby i její vážnost ve společnosti“. Nemajetková újma, která v daném případě žalobkyni vznikla, nemohla být, podle názoru soudu prvního stupně, odčiněna jen morálním zadostiučiněním, tedy jen žalobkyní požadovanou omluvou. Při stanovení výše náhrady nemajetkové újmy v penězích přihlížel soud prvního stupně k závažnosti výroků o žalobkyni (protiprávní stav výkonu funkce, odměňování za výkon funkce starostky překračující maximálně stanovenou hranici podle nařízení vlády a osobní obohacení na úkor města), které se citelně dotýkaly žalobkyně jako osoby s dlouholetým působením v komunální politice v důsledku širokého seznámení veřejnosti s těmito výroky; za odpovídající částku pokládal soud prvního stupně částku 50.000,- Kč, zatím co požadovaná náhrada nemajetkové újmy vyšší částkou (tj. dalších 250.000,- Kč) nebyla soudem prvního stupně shledána důvodnou a žalobní návrh na přiznání této vyšší náhrady byl zamítnut.

Výrok o nákladech řízení byl soudem prvního stupně odůvodněn ustanovením § 142 odst. 1 občanského soudního řádu.

O odvolání žalovaného města proti rozsudku soudu prvního stupně rozhodl Vrchní soud v Praze rozsudkem ze 14.8.2001, sp.zn. 1 Co 167/2001. Rozsudek soudu prvního stupně byl rozsudkem

odvolacího soudu změněn tak, že žaloba žalobkyně byla zamítnuta. Žalobkyni bylo uloženo zaplatit žalovanému městu na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně 5.500,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Na náhradu nákladů odvolacího řízení bylo žalobkyni uloženo zaplatit žalovanému městu 14.575,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku.

V odůvodnění rozsudku odvolacího soudu bylo uvedeno, že v řízení před soudy obou stupňů bylo zjištěno, že městská rada Města N. R. vzala zprávu tajemníka Městského úřadu v N. R. o porušování zákona o obcích a předpisů o odměnách a platech členů zastupitelstva na vědomí na zasedání městské rady dne 5.1.2000 a současně uložila starostovi a tajemníku města předat záležitost k přešetření orgánům činným v trestním řízení. Nebylo v tomto občanském soudním řízení prokázáno, že by ze strany orgánů města byly údaje z projednané zprávy dány k dispozici tisku. Článek „Vedení radnice podává trestní oznámení na bývalou starostku“ z 19.1.2000 byl uveřejněn ještě dříve, než se toho dne konalo veřejné zasedání městského zastupitelstva, které se uvedenou zprávou zabývalo. Odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku poukazyval na článek 17 Listiny základních práv a svobod, podle něhož nelze veřejnosti upírat právo na informace, a to zejména týkají-li se činnosti jí zvolených samosprávných orgánů. V této souvislosti nelze proto, podle názoru odvolacího soudu, vytýkat žalovanému městu, že text stanoviska ředitele odboru pro místní správu Ministerstva vnitra ze dne 24.2.2000 byl zveřejněn v kabelové televizi tak, jak byl odsouhlasen na jednání městského zastupitelstva dne 8.3.2000. Odvolací soud proto neshledal v tomto případě existenci neoprávněného zásahu do osobnostních práv žalobkyně a v důsledku toho změnil podle ustanovení § 220 občanského soudního řádu výrok rozsudku soudu prvního stupně o uložení povinnosti uveřejnit omluvu v K. n. a povinnosti zaplatit náhradu nemajetkové újmy částkou 50.000,- Kč; odvolacím soudem byl zároveň změněn výrok usnesení soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně. Výrok o nákladech odvolacího řízení byl odvolacím soudem odůvodněn ustanoveními § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 občanského soudního řádu.

Rozsudek odvolacího soudu byl doručen advokátu, který žalobkyni v řízení zastupoval, dne 29.8.2001 a dovolání proti rozsudku odvolacího soudu ze strany žalobkyně bylo předáno na poště k doručení Krajskému soudu v Plzni dne 27.9.2001, tedy ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 občanského soudního řádu.

Dovolatelka ve svém dovolání navrhovala, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby věc byla vrácena k dalšímu řízení. Co do přípustnosti dovolání poukazovala dovolatelka na to, že její dovolání směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Jako dovolací důvod dovolatelka uplatňovala, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatelka zdůrazňovala, že zpráva z 29.12.1999, zpracovaná tajemníkem žalovaného města, nemá povahu objektivní, pravdivé a zákonem podložené informace, ale je jen pomluvou. Zpráva vycházela z právního závěru, že „dohoda o pracovní činnosti zakládá pracovní poměr a tento pracovní poměr pak způsobuje zánik mandátu“, takže uváděná zpráva měla za to, že žalobkyně „nebyla starostkou, ale dokonce ani zastupitelkou a za této situace si vyplácela částky, na které neměla nárok, tedy zneužila své pravomoci veřejného činitele, aby se osobně obohatila a způsobila Městu N. R. škodu“.

Dovolatelka vytýkala odvolacímu soudu, že bez všestranného zhodnocení „převzal zprávu ministerského úředníka a konstatoval oprávněnost kritiky bez toho, že by věc právně zhodnotil; navrhovatelka má k dispozici jiné vyjádření ministerského úředníka, které tuto zprávu vyvrací“.

Dovolatelka dále poukazovala na to, že žalované město jinak nepřineslo žádný důkaz o tom, že se

žalobkyně údajně na úkor města obohatila, že by tak učinila úmyslně, aby bylo možné veřejně polemizovat o tom, že se dopustila trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele. Zprávu tajemníka města z 29.12.1999 nelze považovat za oprávněnou kritiku, protože tu nešlo o kritiku legitimní, pravdivou a věcnou.

Dovolací soud vycházel při posuzování tohoto dovolání z ustanovení občanského soudního řádu - zákona č. [99/1963](#) Sb. ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. [69/2001](#) Sb.

Dovolání tu bylo přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ občanského soudního řádu, protože směřovalo proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Dovolatelka uplatňovala jako dovolací důvod, že rozsudek soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 odst. 2 písm. a/ občanského soudního řádu).

Nesprávné právní posouzení věci může spočívat buď v tom, že soud použije na projednávanou právní věc nesprávný právní předpis anebo že si použitý právní předpis nesprávně vyloží (viz k tomu z rozhodnutí uveřejněného pod č. 3/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, vydávané Nejvyšším soudem, text na str. 13 /45/).

Odvolací soud (stejně jako soud prvního stupně) posoudil projednávanou právní věc podle ustanovení § 11 a § 13 občanského zákoníku, která se této právní věci týkala a účastníci řízení na tato ustanovení také v průběhu řízení poukazovali. V řízení o dovolání bylo třeba se ještě zabývat tím, zda si odvolací soud toto ustanovení také správně vyložil.

Podle ustanovení § 11 občanského zákoníku má fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

Fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění (§ 13 odst. 1 občanského zákoníku).

Neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti je jednání, které zasahuje do práv chráněných ustanovením § 11 občanského zákoníku a je v rozporu s právy a povinnostmi původce zásahu stanovenými právním řádem. Neoprávněným zásahem je zásadně každé nepravdivé tvrzení nebo obvinění, která zasahují práva chráněná ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku (Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 172).

Neoprávněným zásahem do práv chráněných ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku nejsou projevy, které podle obsahu, formy a cíle je možno považovat za upozornění, podněty k řešení nebo žádosti o objasnění a přešetření určitých okolností, byly-li proneseny v prostředí oprávněném věc řešit (Sborník III., SEVT, Praha 1980, str. 174).

Neoprávněným zásahem nebude uplatnění pravdivé, objektivní a věcné kritiky (Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 174).

Subjektem neoprávněného zásahu může být jak fyzická osoba, tak i právnická osoba (Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 180).

Ústně a písemně provedený zásah může spočívat v rozšiřování nepravdivých zpráv dotýkajících se osobnosti fyzické osoby, ve zveřejňování nepravdivých obvinění z nečestného jednání, jakož i v kritice přesahující obsahem, formou i cílem rámec pravdivé objektivní kritiky (Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 173).

V daném případě byl ve zprávě z 19.12.1999 tajemníka Městského úřadu v N. R., předložené k jednání městské rady Města N. R., která byla zveřejněna na zasedání městského zastupitelstva v N. R. dne 19.1.1999, uvedeno, že se musí konstatovat vážné podezření ze zneužívání pravomoci veřejného činitele, a to zejména bývalou starostkou města, v důsledku čehož došlo k jejímu osobnímu obohacení na úkor města a k dalším z toho vyplývajícím škodám pro město. Přitom usnesením vyšetřovatele Policie České republiky Okresního úřadu vyšetřování v K. V. z 23.2.2001, ČVS: OVKV 1249/2000, bylo podle ustanovení § 172 odst. 1 písm. b/ trestního řádu odloženo vyšetřování podezřelé O. Z. pro podezření z trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a/ trestního zákona a trestného činu poškozování cizích práv podle §209 odst. 1 písm. a/ a odst. 2 trestního zákona; stížnost starosty Města N. R. proti uvedenému usnesení vyšetřovatele byla zamítnuta jako nedůvodná usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství v K. V. z 20.4.2001, čj. 4 Zn 105/2000.

Soud prvního stupně měl v občanském soudním řízení v daném případě za to, že na základě jím zjištěného skutkového stavu je třeba považovat údaje ze zprávy z 29.12.1999, zveřejněné v článku z 19.1.2000 v K. n., za neoprávněný zásah do osobnostních práv žalobkyně, neboť jimi byla jednoznačně porušena zásada presumpce neviny stanovená trestním řádem i článkem 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, tvořící součást ústavního pořádku České republiky. Odvolací soud naproti tomu neshledal v dané věci existenci neoprávněného zásahu do práv žalobkyně, když nebylo prokázáno, že by žalované město dalo tisku informaci ze zprávy z 19.1.2000, a podle názoru odvolacího soudu nadto nelze přehlédnout, že uvedený článek cituje přesně část zprávy z 29.12.1999 a „je třeba poukázat na čl. 17 Listiny základních práv a svobod, podle něhož nelze veřejnosti upírat právo na informace, zejména týkají-li se činnosti jí zvolených samosprávných orgánů.

Dovolací soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok dovoláním napaden (§ 242 odst. 1 občanského soudního řádu). Šlo tu o dovolání přípustné, takže bylo možné přihlížet i k jiným vadám řízení (než uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 občanského soudního řádu), které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

I v tomto případě došlo ke zmíněným jiným vadám řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Bylo nutno před rozhodnutím ve věci samé objasnit, zda ze strany žalovaného města objektivně došlo ke sdělení či šíření nepravdivého tvrzení nebo obvinění, která zasáhla práva chráněná ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku, jaké bylo přesné a konkrétní znění těchto

tvrzení anebo obvinění (bez směšování tvrzení a obvinění uvedených ve zprávě tajemníka městského úřadu z 29.12.1999 a údajů zveřejněných navíc v tisku), zda tato tvrzení a údaje lze podle jejich obsahu, formy a cíle považovat jen za upozornění nebo podnět orgánů nebo činitelů žalovaného města, adresované orgánům činným v trestním řízení, a to k objasnění či prošetření sdělených okolností anebo zda tu šlo o tvrzení a obvinění sledující nejen upozornění orgánům činným v trestním řízení, ale také o šíření obvinění žalobkyně z údajné trestné činnosti na základě žalovaným městem tvrzeného „vážného podezření“. Na základě úplného a všestranného objasnění povahy tvrzení a obvinění ze strany orgánů nebo činitelů žalovaného města bude teprve možné dospět k přesvědčivému právnímu posouzení toho, zda tu došlo nebo nedošlo k neoprávněnému zásahu do práva žalobkyně na ochranu osobnosti ve smyslu ustanovení § 11 a § 13 občanského zákoníku i s přihlédnutím i k právům fyzické osoby, jež jsou zakotvena v ustanoveních právních předpisů, a zda tu tedy jsou na místě sankce, které má na zřeteli ustanovení § 13 občanského zákoníku.

Protože nedošlo k tomuto všestrannému a úplnému objasnění toho, zda tu došlo nebo nedošlo k neoprávněnému zásahu do práva na ochranu osobnosti, jak je takový zásah vyjádřen v ustanoveních § 11 a § 13 občanského zákoníku i v právních závěrech shora citované uveřejněné judikatury soudů, nebylo možné přesvědčivě dospět k závěru, že je rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž bylo podáno dovolání dovolatelky, správné, jak to má na zřeteli ustanovení § 243b odst. 2 občanského soudního řádu.

Přikročil proto dovolací soud ke zrušení rozsudku odvolacího soudu rovněž podle ustanovení § 243b odst. 2 občanského soudního řádu.

Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, v němž bude soud prvního stupně vázán právním názorem dovolacího soudu ve smyslu ustanovení § 243d a § 226 občanského soudního řádu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Domácí násilí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nahlížení do spisu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náklady exekuce \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Územní samospráva](#)
- [Zákonný soudce \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přebírání důkazů z trestního řízení před správními soudy](#)
- [Tarifní hodnota](#)
- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)